

REGIUNILE ULTRAPERIFERICE (RUP)

Uniunea Europeană sprijină dezvoltarea regiunilor sale celor mai îndepărtate, cunoscute sub denumirea de „regiuni ultraperiferice”: Guadelupa, Guyana Franceză, Réunion, Martinica, Mayotte și Saint-Martin (Franța), Azore și Madeira (Portugalia) și Insulele Canare (Spania). Acest sprijin are drept obiectiv compensarea constrângerilor legate de poziția geografică îndepărtată a acestor regiuni.

TEMEI JURIDIC

Articolele 349 și 355 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

CONTEXT

O parte din teritoriul unora dintre statele membre se află în zone ale globului care sunt îndepărtate de Europa. Aceste regiuni, cunoscute sub denumirea de regiuni ultraperiferice (RUP), se confruntă cu o serie de dificultăți legate de caracteristicile lor geografice, în special îndepărtarea, insularitatea, dimensiunile reduse, topografia dificilă și climatul. Ele sunt dependente din punct de vedere economic de un număr mic de produse (adesea produse agricole sau resurse naturale). Aceste caracteristici reprezintă constrângeri pentru viitorul lor potențial de dezvoltare.

În prezent, există nouă regiuni ultraperiferice:

- cinci departamente franceze de peste mări – Martinica, Mayotte, Guadelupa, Guyana Franceză și Réunion;
- o comunitate franceză de peste mări – Saint-Martin;
- două regiuni autonome portugheze – Madeira și Azore;
- o comunitate autonomă spaniolă – Insulele Canare.

Ar trebui subliniat că regiunile ultraperiferice nu sunt totuna cu țările și teritoriile de peste mări (TTPM) ale UE. Există 13 TTPM care au legături constituționale cu Danemarca, Franța și Țările de Jos. TTPM nu aparțin pieței unice și trebuie să respecte obligațiile impuse țărilor terțe în ceea ce privește comerțul, în special regulile de origine, standardele de sănătate și de sănătate a plantelor și măsurile de salvagardare. În temeiul articolului 355 din TFUE, la inițiativa statului membru interesat, Consiliul European are dreptul de a modifica statutul unei anumite țări sau al unui anumit teritoriu de peste mări francez(e), danez(e) sau neerlandez(e) (mai exact, RUP sau TTPM), fără a fi necesară modificarea TFUE. De exemplu, până la sfârșitul anului 2011, Saint Barthélemy a fost o regiune ultraperiferică a UE, dar în 2012 a devenit

TTPM. Viceversa, în 2014, Mayotte, care avea statutul de TTPM, a devenit RUP printr-o decizie a Consiliului European.

Circa cinci milioane de persoane trăiesc în regiunile ultraperiferice, iar în unele dintre aceste regiuni populația a crescut mult din cauza migrației interne. Și rata de creștere naturală a populației este relativ ridicată, deoarece în majoritatea acestor regiuni populația este mult mai tânără decât pe continentul european. În 2020, ratele de ocupare a forței de muncă în toate regiunile ultraperiferice s-au situat sub media UE, variind de la 43 % în Mayotte la 71 % în Azore. Numai ultima înregistrat o rată a șomajului sub media UE (6,1 %), ratele din Insulele Canare și din Mayotte fiind de peste trei ori mai mari decât media. În ciuda ratelor ridicate ale șomajului, Insulele Canare sunt singura regiune ultraperiferică în care proporția persoanelor cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani cu studii superioare este peste media UE (34,4 % în 2020).

Tabel: Date referitoare la regiunile ultraperiferice

	Distanța față de capitala națională (km)	Suprafață (km ²)	Populație (*)	PIB pe cap de locuitor exprimat ca procent din media UE (UE=100) (**)
UE 27	-	4 225 127	446 828 803	100
Franța	-	638 475	67 842 582	104
Portugalia	-	92 227	10 352 042	76
Spania	-	505 983	47 432 805	83
Azore	1 548	2 322	236 488	67
Insulele Canare	1 850 (media pentru toate insulele)	7 447	2 252 237	62
Guadelupa	7 578	1 685	407 810	69
Guyana Franceză	7 841	83 751	296 058	46
Madeira	1 041	802	251 182	69
Martinica	7 641	1 108	352 205	76
Réunion	9 921	2 504	869 993	68
Saint-Martin (***)	6 700	86 (53 pentru partea franceză)	32 358	-

Mayotte	8 444	367	299 022	30
<p>(*) Date provizorii pentru 2022, sursa: Eurostat. (**) Sursa: Anuarul regional Eurostat 2022. (***) Date pentru 2020, surse: Institut national de la statistique et des études économiques (Institutul Național de Statistică și Studii Economice), Franța, și Ministère des Outre-mer (Ministerul țărilor și teritoriilor franceze de peste mări); nu există date recente privind PIB-ul.</p>				

OBIECTIVE

Deși le separă o distanță mare de continentul european, regiunile ultraperiferice fac parte integrantă din Uniunea Europeană, iar legislația și acordurile UE sunt pe deplin aplicabile pe teritoriul lor. Totuși, din cauza poziției lor geografice speciale și a dificultăților pe care le implică acest lucru, politicile UE au trebuit să se adapteze la situația lor specială.

Măsurile relevante privesc, în special, domeniul precum politica vamală și cea comercială, politica fiscală, zonele libere, politica agricolă și cea din domeniul pescuitului și condițiile de furnizare a materiilor prime și a bunurilor de primă necesitate. De asemenea, normele privind ajutorul de stat și condițiile de acces la fondurile structurale și la programele orizontale ale Uniunii pot fi adaptate la nevoile acestor regiuni [de exemplu, alocările speciale din Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) destinate RUP].

Pe lângă alocările speciale din FEDR, RUP beneficiază, în domeniul agriculturii, și de Programul de opțiuni specifice pentru zonele îndepărtate și insulare, finanțate din Fondul european de garantare agricolă. Acest program se axează pe două principale tipuri de măsuri:

- modalități de aprovizionare specifice, care vizează diminuarea costurilor suplimentare legate de aprovizionarea cu produse de bază pentru consumul uman, pentru prelucrare sau pentru utilizare ca factori de producție agricolă;
- măsuri de sprijinire a producției agricole locale.

Uniunea Europeană continuă să sprijine regiunile ultraperiferice prin [anumite dispoziții prevăzute expres pentru ele](#). În perioada 2021-2027 a alocat regiunilor ultraperiferice finanțări suplimentare în valoare de 1 928 de milioane EUR în cadrul FEDR. Cooperarea teritorială europeană va avea și un nou obiectiv (componentă) denumit „cooperarea regiunilor ultraperiferice” (Interreg D), care va înlesni integrarea RUP-urilor și dezvoltarea armonioasă în aceste regiuni. Bugetul pentru această componentă este de 281 de milioane EUR. În plus, atunci când rata obișnuită de cofinanțare pentru programele Interreg este de 80 %, rata de cofinanțare pentru regiunile ultraperiferice se stabilește la maximum 85 %.

STRATEGIA UE PENTRU REGIUNILE ULTRAPERIFERICE

În octombrie 2017, Comisia a publicat o [comunicare](#) intitulată „Un parteneriat strategic consolidat și reînnoit cu regiunile ultraperiferice ale UE”. Această strategie propunea o nouă abordare pentru a răspunde mai bine nevoilor speciale ale fiecăreia dintre cele nouă regiuni ultraperiferice ale UE. Strategia le-a ajutat să creeze noi oportunități pentru locuitorii lor, să stimuleze competitivitatea și inovarea în sectoare precum agricultura, pescuitul sau turismul și să îmbunătățească cooperarea cu țările învecinate.

La 3 mai 2022, Comisia a adoptat o [strategie reînnoită](#) pentru RUP, care urmărește să deblocheze potențialul acestora prin investiții și reforme adecvate. Aceasta se bazează pe o consultare publică, pe consultări cu țintă precisă și pe reuniuni bilaterale cu statele membre și se inspiră și din contribuțiile Parlamentului, ale Comitetului Economic și Social European și ale RUP înseși. Bazată pe cinci piloni principali, strategia prezintă propuneri într-o serie de domenii, printre care politica socială, sănătatea, ajutoarele de stat, energia și capacitatea administrativă.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

În ciuda faptului că toate deciziile prin care acestor regiuni le este acordat statutul de regiuni ultraperiferice sunt luate de Consiliul European, Parlamentul European joacă un rol foarte activ în sprijinirea RUP.

Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene dispun de aceleași competențe în ceea ce privește legislația referitoare la politicile cele mai importante ale UE, cum ar fi politica regională, politica agricolă, politica din domeniul pescuitului și cea din domeniul educației. În activitatea sa, Parlamentul ia în considerare situația specifică a regiunilor ultraperiferice și sprijină inițiativele care vizează impulsivarea dezvoltării lor.

În cursul negocierilor privind cadrul de reglementare, Parlamentul a susținut principiul conform căruia regiunile ultraperiferice ar trebui să fie tratate diferențiat în ceea ce privește ratele de cofinanțare, dispozițiile speciale ale FEDR privind investițiile productive în întreprinderi și normele specifice privind programele Interreg-. În plus, în 2014, Parlamentul European a adoptat o [rezoluție](#) referitoare la dezvoltarea optimă a potențialului regiunilor ultraperiferice prin crearea de sinergii între fondurile structurale și alte programe ale Uniunii Europene. În această rezoluție, Parlamentul a amintit caracteristicile speciale ale RUP și a subliniat că este necesar să se creeze sinergii între sprijinul acordat din fondurile structurale regiunilor ultraperiferice și programele de la nivelul UE, cum ar fi Orizont 2020^[1], LIFE+^[2] și COSME^[3].

În 2017, Parlamentul European a adoptat o [rezoluție](#) referitoare la promovarea coeziunii și a dezvoltării în regiunile ultraperiferice ale Uniunii. Rezoluția se concentrează asupra punerii în aplicare a articolului 349 din TFUE, acoperind domenii precum politica comercială a UE, politica sa maritimă, pescuitul și creșterea albastră, politica de coeziune, mediul și energia.

[1]Instrumentul financiar al UE care pune în aplicare Uniunea inovării, o inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020, care vizează asigurarea competitivității globale a Europei.

[2]Instrumentul UE de finanțare a acțiunilor în domeniul protecției mediului înconjurător și al politicilor climatice.

[3]Competitivitatea întreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii.

La 14 septembrie 2021, Parlamentul European a adoptat o [rezoluție](#) intitulată „Consolidarea parteneriatului cu regiunile ultraperiferice ale UE”. Punând în evidență numeroasele progrese realizate în cadrul financiar multianual 2021-2027, raportul observă că este important să se păstreze regimurile destinate RUP în temeiul articolului 349 din TFUE și să se concilieze cele două necesități, aceea de protejare a producției lor locale și aceea de combatere a costului ridicat al traiului.

La 7 iunie 2022, Parlamentul European a adoptat o [rezoluție](#) intitulată „Insulele și politica de coeziune: situația actuală și provocările viitoare”. În rezoluție se deplânge faptul că UE nu are o viziune asupra insulelor europene și solicită o serie de acțiuni prin care să se încerce egalizarea diferențelor dintre RUP și regiunile cele mai dezvoltate, axate pe agricultură și economia albastră.

Frédéric Gouardères
03/2023

